

Bilişsel Psikolojiye Giriş Temel Kavramlar ve Tarihçe

FEL 391 Bilişsel Psikoloji
2021-2022 Güz Yarıyılı
S. Elif Gök

İçerik

- Bilişsel Psikoloji Tanımı
- Tarihçe
- Bilişsel Devrim
  - Analiz Seviyeleri, Temsiller, İşlemler
- Bilişsel Psikoloji, Nörobilim, Bilişsel Nörobilim

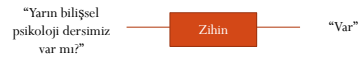
Bilişsel Psikolojiye Giriş

- Bilişsel Psikoloji: “**zihnin bilimsel bir yoldan** incelenmesi ile ilgilenen psikoloji dalıdır.” (Goldstein, sf.34)

Bilişsel Süreçler/İşlevler

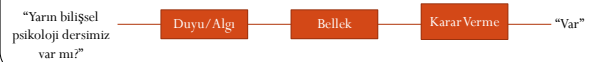
- Örnek

“Yarın bilişsel psikoloji dersimiz var mı?”

- Bilişsel İşlevler

- Duyu/Algı
- Bellek
- Karar verme

Bilişsel Psikoloji

- Zihinsel bir süreçte hangi bilişsel işlevler yer alır? Zihnin farklı işlevleri nelerdir?
- Bu işlevler esnasında hangi işlemler gerçekleşir? Bu işlemleri etkileyen faktörler nelerdir?
- Farklı işlevler birbirlerini etkiler mi? Ne açıdan etkiler?
- “Bilişsel psikoloji zihninizin sadece ne yaptığını değil bunu nasıl yaptığını da çalışır.” (Goldstein, sf.35)

Bilişsel Psikoloji

- Biliş: Duyusal girdilerin dönüştürüldüğü, azaltıldığı, yeniden gözden geçirildiği, depolandığı, geri çağırıldığı, ve kullanıldığı bütün süreçlerdir. (Neisser, 1967)
  - Algı
  - Dikkat
  - Bellek (Duyusal Bellek, Kısa Süreli Bellek, Uzun Süreli Bellek)
  - Bilgi(Kategorileme)
  - İmgeleme
  - Dil
  - Problem Çözme
  - Karar Verme .....

Bilişsel Psikoloji

- Zihni doğrudan gözlemleyemiyoruz.
- Çıkarımlar yapmak
- Donders (1868): Zihinsel Kronometre
  - Karar Verme Deneyi

Basit Tepki Süresi

Seçmeli Tepki Süresi

- Tepki süresinin iki koşul arasındaki farkından karar vermek için gerekli süre çıkartılabilir.

Tarihçe

- **Yapısalcılık**
  - İlk psikoloji laboratuvarı: Wundt 1879
  - Periyodik Zihin Tablosu Oluşturma
  - Analitik İç Gözlem
- **İşlevselcilik**
  - Psikolojinin İlkeleri, James 1890
  - Zihinsel durumların işlevleri
  - İç Gözlem
- **İç Gözlem yönteminin sorunları**
  - Kişiden kişiye değişir.
  - Eğitim (protokol) deneyimi etkiler
  - Kişilerin farkında olmadığı zihinsel süreçler vardır.

Tarihçe: Davranışsalcılık

- Watson (1918)
- İç gözlem tekrarlanamaz ve doğrulanamaz.
- Davranış: Uyarın karşısında gösterilen tepki

- Çevredeki uyarınlarla davranış arasındaki ilişki nedir?
- Pavlov'un köpeği

Tarihçe: Davranışsalcılık

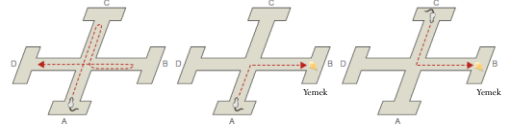
- Skinner (1938)
- Edimsel Koşullanma: Ödül ve Ceza Yolu ile öğrenme
  - Pozitif Pekiştiric: Yemek, sosyal onay.....
  - Negatif Pekiştiric: Şok, sosyal reddedilme...
- Sınıf ortamında öğretim, psikolojik bozuklukların tedavisi,.....

Davranışsalcılığın Sınırları ve Bilişsel Devrim

- Gözlemlerin açıklanmasındaki sıkıntılar
- Dil edinim süreçleri
- Dijital bilgisayarların geliştirilmesi

Davranışsalcılığın Sınırları ve Bilişsel Devrim

- Tolman (1938): Bilişsel Harita

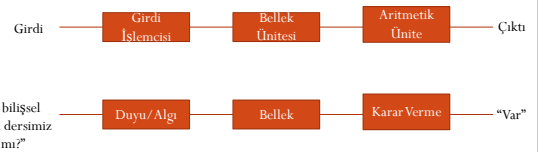
- Farenin davranışını açıklamak için "bilişsel harita" kavramını kullanmak gerekiyor.

Davranışsalcılığın Sınırları ve Bilişsel Devrim

- Dil Edinim Süreçleri
- Edimsel Koşullanma dil edinimini açıklayabilir mi?
- Skinner, 1957, Sözel Davranış ("Verbal Behaviour")
- Doğal dil edinimi üzerine Skinner-Chomsky tartışması

Davranışsalcılığın Sınırları ve Bilişsel Devrim

- Dijital Bilgisayarlar
- Bilgi İşlem Modeli

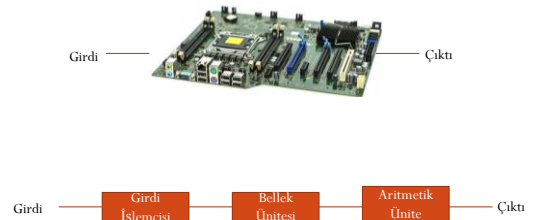
Davranışsalcılığın Sınırları ve Bilişsel Devrim

- Dijital Bilgisayarlar
- Newell ve Simon: Mantık Kuramcısı
- Bilgi İşlem Modeli

Bilişsel Devrim

- Zihinsel süreçler bilgisayar programlarına benzer.
- Analiz Seviyeleri: Bir bilgisayar programını farklı seviyelerde analiz edebiliriz.

Bilişsel Devrim

- Temsiller (Tasarım)

"Yıldız"

- Bilişsel İşlemler:

Duyusal girdilerin dönüştürüldüğü, azaltıldığı, yeniden gözden geçirildiği, depolandığı, geri çağırıldığı, ve kullanıldığı bütün süreçlerdir. (Neiser, 1967)

Bilişsel Devrim

- Ardışık Aşamalar Analizi
- Her aşamada temsiller ve işlemler farklı olabilir
- Her basamak bir öncekinden bilgi alır ve kendi özel işlevini gerçekleştirir.

Bilişsel Psikoloji, Sinirbilim, Bilişsel Sinirbilim

- Hasar ve İşlev Arasındaki Bağlantılar: Davranış ve beyin patalojisi arasındaki ilişkiler
- Görüntüleme Tekniklerinin Gelişmesi:
  - Sinirbilimcilerin bulgularını beyin ve bilişin daha açıklayıcı modelleriyle ilişkilendirme
  - Zihnin teorik yapılarına fiziksel kanıtlar sağlama
- Beynin işleyişini temel alan bilgisayar modellerinin başarıları

Bilişsel Psikolojiye Giriş Temel Kavramlar ve Tarihçe

- Goldstein, E. B. (2013). *Bilişsel Psikoloji*. Kaknüs Yay.: İstanbul
- Smith, E. E., Kosslyn, S.M. (2014). *Bilişsel Psikoloji: Zihin ve Beyin*. Nobel Yay.: İstanbul

Resimler:

- Goldstein, E. B. (2011). *Cognitive Psychology*. Cengage Learning.
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Motherboard>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Programming_language
- http://www.chem4kids.com/files/atom_intro.html
- https://en.wikipedia.org/wiki/Periodic_table